

VÁLASZ

Oláh Judit, MTA doktora opponensi véleményére

Mindenekelőtt hálásan köszönöm Professzor Asszony munkáját és az abban megnyilvánuló kritikai és elismerő, de összességében támogató észrevételeit. Értékelése igencsak részletező, amiben fejezetenként veszi sorra a disszertációban foglalt témafelvetést, kutatási problémát, módszertant, eredményeket, illetve a levont következtetéseket és a kutatási eredmények érvényességi korlátait.

Opponensem értékelési logikáját követve lépésről-lépésre én is fejezetenként kívánom megfogalmazni a kritikai észrevételekre adott válaszaimat.

A **2. fejezethez** (A sertés piac működése az 1990-es évtizedben) kapcsolódóan felvetett kritika arra vonatkozik, hogy vajon nem túlzás-e az egész sertéshús piac működését egyetlen fogyasztói jószág, a sertéscomb fogyasztói árának alakulásából levezetni?

Az észrevétel elsősorban a termék reprezentativitását kérdőjelezi meg. Ezzel kapcsolatban szükséges megállapítani az alábbiakat:

- a. Az elemzés háttereként szolgáló korábbi tanulmányom (Tóth, József: Aszimmetrikus árhatások az osztrák húsiparban - hazai tanulságokkal, *KÖZGAZDASÁGI SZEMLE* 50: 4 pp. 370-380. , 11 p. (2003)) ugyanezt az eljárást alkalmazta, aminek háttérében az állt, hogy az aszimmetrikus árelemzés alapjait letevő Gardner cikk (GARDNER , B. L. [1975]: The Farm-Retail Price Spread in a Competitive Food Industry. *American Journal of Agricultural Economics*, No. 8. 399–409. o.) ugyanígy járt el.
- b. A sertéscomb fogyasztás általánosan elterjedt, nem luxus jószágot megtestesítő árucikk fogyasztásaként értelmezhető. A legtöbb háztartás fogyasztói kosarában megtalálható, így a sertéshús fogyasztás általános proxijaként viselkedik.
- c. Fontos volt, hogy megfelelően hosszú megfigyelési adatokkal rendelkezsem mind a termelői-, mind pedig a fogyasztói árakra vonatkozóan. A KSH adatgyűjtése ebből a szempontból fontos információs forrásként szolgált.

A **3. fejezet** a tej piac helyzetét vizsgálta az ezredfordulón. Opponensem joggal veti fel, hogy „a tej vertikum ezen állapota még az EU csatlakozás előtti időszakra vonatkozik. Mindenképpen szükség lenne az azóta tovább élesedő versenyben a piacműködés jelenlegi helyzetének feltárására és a megfelelő agrárpolitikai következtetések levonására.” Kritikájával teljes mértékben egyetértek. Ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy a témában 2006-ban megjelent egy tanulmányunk a Közgazdasági Szemlében (Popovics, Péter András ; Tóth, József: Az ártranszmisszió és az árak aszimmetrikus alakulása Magyarország tejvertikumában, *KÖZGAZDASÁGI SZEMLE* 53 : 4 pp. 349-364. , 16 p. (2006)), ami már az EU csatlakozás közvetlen hatásait is a vizsgálat fókuszába helyezte.

A **4. fejezet** a hazai húsipar versenyképességét vizsgálja az ezredfordulón. Elemzési eszközként egy új, nemparaméteres eljárást, az OCRA (Operational Competitiveness

Ratings Analysis) módszert választottam. Opponensem hiányolja, hogy az így kapott eredményeket nem ütköztettem más, általánosan elfogadott módszerek (pl. DEA) használatával. Ebben a kutatásban ez valóban nem volt kutatási kérdés, de az eljárást felhasználtuk egy sikeres FP7-es kutatásban (Farm Accountancy Cost Estimation and Policy Analysis of European Agriculture – FACEPA) is, ahol jobb eredményeket kaptunk vele, mint a konkurens Data Envelopment Analysis (DEA) vagy Stochastic Frontier Analysis (SFA), egyébként általánosan elfogadott és használt módszerekkel.

Az **5. fejezet** a regionális klaszterek működési hatékonyságát vizsgálja és ennek részeként foglalkozik a tudásteremtés-, megosztás- és használat kérdéseivel. Professzor Asszony kritikusan észrevételezi, hogy az empirikus eredmények bemutatása szűkre sikeredett. Válaszomban alá szeretném húzni, hogy a regionális klaszterek legpregnásabban éppen a borvidékek kapcsán ragadhatók meg. Ennek a fejezetnek kifejezetten az volt a célja, hogy az ilyen környezetben lejátszódó tudásmegosztás- és alkalmazás a szereplők mindennapi találkozása és eszmecsereje révén jelentős mértékben megágyaz a nyitott innováció hatékony működésének.

A **6. fejezet** a borvidéki innovációk nyitott természetét taglalja. A bíráló kritikai észrevétele az, hogy a probit modell eredményeiből levonható következtetéseket gyengén támasztják alá a szignifikáns paraméterek a 88. oldal 26. táblázatában. Valóban el kell ismerni, hogy a vizsgálat – elsősorban a viszonylag kis mintaelemszám és mind a három szintre (Ötletgenerálás, Ötletfejlesztés és Ötlet piacosítás) kiterjesztett elemzés következtében viszonylag szerény szignifikáns eredményeket hozott. Ugyanakkor a mondanivaló, a nyitottság ténye egyértelműen igazolódik a kapott eredményekben. Ezt támasztja alá az is, hogy a kutatás alapján készített cikkünkre (Liesbeth, Dries; Stefano, Pascucci; Áron, Török; József, Tóth: Keeping Your Secrets Public?: Open Versus Closed Innovation Processes in the Hungarian Wine Sector, INTERNATIONAL FOOD AND AGRIBUSINESS MANAGEMENT REVIEW 17 : 1 pp. 147-162. , 16 p. (2014)) eddig 61 független hivatkozás érkezett.

A **7. fejezet** a Középmagyarországi élelmiszeripari kkv-k körében végzett innovációs kutatás eredményeinek összefoglalója. Opponensem hiányként fogalmazza meg, hogy hiányzik a megfelelő agrárpolitikai-, ill. stratégiai döntéseket megelőző ajánlások megfogalmazása. Bírálómmal egyetértve szeretném megjegyezni, hogy a vizsgálat empirikus háttere semmiképpen sem tekinthető reprezentatívnak, ezért a kutatásnak eleve nem volt célja ilyen típusú következtetések levonása. Mindazonáltal – amiként a disszertáció maga is utal erre – az ilyen következtetések és ajánlások kutatók általi megfogalmazása és a szakmai közönséggel való megismertetése rendkívül fontos.

A **8. fejezet** azt vizsgálja, hogy az élelmiszergazdasági vállalkozások (mezőgazdasági termelők, feldolgozók és kereskedők) miként kapcsolódnak be a modern élelmiszerláncokba. A kutatás arra fókuszált, hogy a koordinált együttműködésnek – különösen a nyitott innováció szempontjából – milyen akadályi jelentkeznek a lánc különböző szintjein. Ezért joggal merült fel az értékelőben, hogy nem foglalkoztam magával az innovációs döntéshozatali folyamattal, illetve a döntéshozóval. Ez valóban

hiányossága a vizsgálatnak, amit egy későbbi tanulmányunkban (Tóth, József; Migliore, Giuseppinas; Balogh, Jeremiás Máté ; Rizzo, Giuseppina: Exploring Innovation Adoption Behavior for Sustainable Development: The Case of Hungarian Food Sector, AGRONOMY (BASEL) 10 : 4 Paper: 612 , 12 p. (2020)) igyekeztünk pótolni.

A **9. fejezet** egy kitekintés az Európai élelmiszeripari innováció állapotára. A megfogalmazott kritika arra vonatkozik, hogy kb. egy évtizeddel ezelőtti adatok alapján készült a vizsgálat. Válaszként szükséges megjegyezni, hogy a CIS (Community Innovation Survey) adatokon végzett elemzéshez a 2014-ben végrehajtott EU-s felmérés adatait 2017-ben tudtuk csak megkapni, mert az Eurostat csak ilyen késéssel tudja az adatokat szolgáltatni. Természetesen létjogosult ezen a területen újabb vizsgálatok végzése. Figyelve Magyarország innovációs teljesítményét az utóbbi néhány évben (hazánk a mérsékelt innovációs teljesítményt felmutató országok közé tartozik az EU-ban, lásd https://ec.europa.eu/assets/rtd/eis/2023/ec_rtd_eis-country-profile-hu.pdf), jelentős változásokra nem számíthatunk ezen a téren.

Köszönöm opponensemnek az támogató nyilatkozatát és elfogadom az új tudományos eredményekre vonatkozó, átfogó jellegű javaslatait is.

Budapest, 2023. december 15.

Tóth Józse
pályázó